

แนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2*
GUIDELINE FOR ACADEMICS ADMINISTRATION OF SMALL SCHOOL
UNDER THE CHIANG RAI PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 2

รุธิรา หุ่นโพธิ์¹ และ ธารารัตน์ มาลัยเถาว์²

Ruthira Hunpho¹ and Thararat Malaithao²

¹⁻²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻²School of Education, University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: 67206405@up.ac.th

วันที่รับบทความ : 29 มีนาคม 2569; วันที่แก้ไขบทความ 10 เมษายน 2569; วันที่ตอบรับบทความ : 12 เมษายน 2569

Received 29 March 2026; Revised 10 April 2026; Accepted 12 April 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 การวิจัยเป็นแบบผสมผสาน โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 217 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

Citation:

* รุธิรา หุ่นโพธิ์ และ ธารารัตน์ มาลัยเถาว์. (2569). แนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(3), 1491-1511.

Ruthira Hunpho and Thararat Malaithao. Guideline For Academics Administration Of Small School Under The Chiang Rai Primary Education Service Area Office 2.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(3), 1491-1511;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล คือผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการวิจัยและพัฒนาบุคลากร สำหรับแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตร 2) การบริหารการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผล 4) การพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยี 5) การนิเทศการสอน 6) การวิจัยและพัฒนาบุคลากร 7) การประสานความร่วมมือ และ 8) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการ, แนวทางการบริหารงานวิชาการ, สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed to 1) examine the current state of academic administration in small-sized schools, and 2) explore guidelines for academic administration in small-sized schools under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2. A mixed-methods approach was employed in two phases. Phase 1 used a quantitative method with a sample of 217 administrators and teachers selected by purposive sampling. The instrument was a five-point rating scale questionnaire with an IOC of 1.00 and reliability of 0.92. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. Phase 2 applied a qualitative method with five experts, using semi-structured interviews and content analysis. The results revealed that the overall current state of academic administration in small-sized schools was at a high level. The aspect with the highest means was collaboration network building, while the lowest means was

research and personnel development. The guidelines consist of eight aspects: curriculum administration, teaching and learning management, measurement and evaluation, development of media and learning resources, instructional supervision, research and personnel development, coordination, and networking.

Keywords: Academic Administration, Academic Administration Guidelines, Small school

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคนและประเทศ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการซึ่งเป็นภารกิจหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพผู้เรียน ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21

การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการเชิงระบบที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ครอบคลุม 8 ด้านสำคัญ ได้แก่ หลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผล การพัฒนาสื่อ การนิเทศ การวิจัยและพัฒนาบุคลากร การประสานความร่วมมือ และการสร้างเครือข่าย ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา

บริบทของประเทศไทย โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ยังเผชิญปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา โดยผลการประเมินระดับชาติส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ สะท้อนถึงข้อจำกัดด้านการบริหารงานวิชาการ ทั้งในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และการนิเทศที่ยังไม่เป็นระบบ แม้จะมีนโยบายและรูปแบบการพัฒนาจากหน่วยงานต้นสังกัด

โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ยังมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น การจัดทำหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องบริบท ครูต้องสอนหลายชั้นทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่เต็มประสิทธิภาพ การวัดผลยังขาดความหลากหลาย การขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยี รวมถึงการนิเทศและการพัฒนาบุคลากรที่ยังไม่ต่อเนื่อง ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยรวม

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ และยกระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

นักวิชาการและนักทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ธัญดา ยงยศยิ่ง, เสนาะ ดิยาว, วิรัช วิวัชนิภาวรรณ, สุรเชษฐ์ อุดมการ, Harris, Hoy and Miskel และ Bush มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารการศึกษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยกระบวนการบริหารที่สำคัญ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การประสานงาน และการควบคุม เพื่อใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและศักยภาพครบถ้วน โดยอาศัยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและความสำเร็จของสถานศึกษาโดยรวม

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

นักวิชาการและนักทฤษฎีด้านการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ สุนทร โคตรบรรเทา, รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, เอื้ออังกูร ชำนาญ, ทศนี วงศ์ยีน, นฤพงษ์ พิมพ์ทอง และ Forest and Kinser มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียน

การสอนอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการวางแผน การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การนิเทศ และการวัดประเมินผล โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ทั้งนี้ การบริหารงานวิชาการยึดหลักการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ควบคู่กับการบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีหลักการและแนวทางที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคมในปัจจุบัน

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

นักวิชาการและนักทฤษฎีด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ, สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, อร่าม วัฒนะ, กมล ภู่งประเสริฐ, จิตมา วรณศรี, สมาน อัสวภูมิ, Princeton University, Webster, Wildy and Dimmock และ Alma Harris มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การนิเทศ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยผู้บริหารมีบทบาทหลักในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษาและสามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

นักวิชาการและนักทฤษฎีด้านการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ สุริยา ช้องเสนาะ, พชรพล คำสมาน และคณะ, ชนิตา ปากหวาน, Michael Fullan และ Tony Bush มีความเห็นว่า โรงเรียนขนาดเล็กเป็นสถานศึกษาที่มีผู้เรียนไม่เกิน 120 คน และมีสัดส่วนจำนวนมากในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย โดยเฉพาะข้อมูลข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร

และเทคโนโลยี รวมถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อย่างไรก็ตาม โรงเรียนขนาดเล็กยังมีจุดเด่นด้านความใกล้ชิดกับชุมชนและการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญ ได้แก่ การขาดแคลนครู ภาระงานสูง งบประมาณและทรัพยากรที่จำกัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบท โดยเฉพาะการพัฒนางานวิชาการเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กต้องมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างเป็นระบบภายใต้ข้อจำกัดที่มี โดยให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเพิ่มประสิทธิภาพของสถานศึกษาในระยะยาว

5. บริบทของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาครู และการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษา รวมทั้งสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของชุมชนที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งมีภาษาและวิถีชีวิตแตกต่างกัน

สรุปได้ว่า โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่มีจุดเด่นด้านความใกล้ชิดกับชุมชนและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ขณะที่หน่วยงานต้นสังกัดมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนทั้งด้านนโยบาย การพัฒนาครู และการจัดการเรียนรู้ตามบริบทท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืน

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ เจริญพร คำจารย์ (2558), รัตติยา วงศ์หิรัญตระกูล และชยุต วิจิตรสุนทร (2558), มงคล จันทรสุขสันต์ (2559), สุรียรัตน์ โชติวิชาศิริกุล (2560), จิตราภรณ์ สามไชย (2561), กันตวุฒิ การดี, ปิยพันธ์ ศิริรักษ์ (2563) และมยุรี รินศรี (2563) พบว่า โดยภาพรวมการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การนิเทศ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร และการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับบริบท

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้าง กระบวนการ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรเป็นสำคัญ การนำแนวทางจากงานวิจัยมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบแนวคิดและกำหนดตัวแปรในการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ต่อไป

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบด้านการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ โดยสามารถสรุปองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กได้ 8 ด้าน ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยี การนิเทศการสอน การวิจัยและพัฒนาบุคลากร การประสานความร่วมมือ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งนำมาใช้เป็นตัวแปรตาม (Dependent Variables) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และกำหนดแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 จำนวน 68 แห่ง ประกอบด้วย

ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 68 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 419 คน รวมทั้งสิ้น 487 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2568)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 30 คน และครูผู้สอนจำนวน 187 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน รายละเอียดของแบบสอบถามในแต่ละตอน มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1967) จำนวน 28 ข้อ

การสร้างเครื่องมือการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขตคำถามสร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัยการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 และตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้องกับสาขาการบริหารการศึกษา และ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือนิยามศัพท์ (Index of Objective Congruence: IOC) แต่ละข้อของแบบสอบถาม โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1.00

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์หาความสอดคล้องและได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

6. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

7. ผู้วิจัยปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามลำดับและขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตและแนะนำตัวผู้วิจัยและขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยจากสาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการแต่ละสถานศึกษา

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 217 ชุด ให้แก่โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 กระทำโดย 2 วิธี ได้แก่ แจกแบบสอบถามด้วยตนเอง และแจกแบบสอบถามทางระบบออนไลน์ ด้วย Google Form

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ตามช่วงเวลาที่กำหนด โดยกำหนดการเก็บข้อมูลภายใน 20 วัน

4. จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 ฉบับ ได้รับคืนเป็นจำนวนทั้งสิ้น 217 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของคำตอบในแบบสอบถามแต่ละชุด นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. นำข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าความถี่ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่า ร้อยละ (Percentage)

2. นำข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยการจัดการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

แหล่งข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้บริหารหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาและบริหารงาน มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 ท่าน

2. เป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 ท่าน

3. เป็นผู้รับผิดชอบด้านงานวิชาการของสถานศึกษา มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. นำประเด็นเนื้อหาในแต่ละด้านที่มีลำดับคะแนนการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับ น้อย มาสร้างเป็นกรอบประเด็นคำถามเพื่อสัมภาษณ์
2. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
3. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย เพื่อพิจารณาแก้ไขเนื้อหาและสำนวนที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่
4. ทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้งเพื่อให้ได้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ของการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ให้ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ และกำหนดวันในการสัมภาษณ์
3. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และทำการบันทึกเสียงการสนทนา และบันทึกภาพ โดยทำการขออนุญาตผู้สัมภาษณ์ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์
4. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วดำเนินการวิเคราะห์สรุปผล ตามขั้นตอนของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดทำข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ นำผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ รองลงมาคือ ด้านการประสานความร่วมมือ ด้านการบริหารการเรียนการสอน ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยี ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยและพัฒนาบุคลากร ดังตารางที่ 1

ที่	รายการ การบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการ ของโรงเรียนขนาดเล็ก	(n = 217)		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการบริหารหลักสูตร	4.23	0.58	มาก
2	ด้านการบริหารการเรียนการสอน	4.22	0.57	มาก
3	ด้านการวัดและประเมินผล	4.11	0.61	มาก
4	ด้านการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยี	4.15	0.66	มาก
5	ด้านการนิเทศการสอน	4.18	0.60	มาก
6	ด้านการวิจัยและพัฒนาบุคลากร	3.98	0.69	มาก
7	ด้านการประสานความร่วมมือ	4.40	0.56	มาก
8	ด้านการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ	4.50	0.53	มาก
เฉลี่ยรวม		4.22	0.44	มาก

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยภาพรวม

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

แนวทางที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำทางวิชาการ พัฒนาคู่มือหลักสูตรที่ชัดเจน และเหมาะสมกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก พร้อมติดตามประเมินผลและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร

แนวทางที่ 2 ด้านการบริหารการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบสอนทดแทนอย่างเป็นระบบ เตรียมแผน สื่อ และเทคโนโลยีสนับสนุน พร้อมติดตามคุณภาพการเรียนรู้และสอนเสริมตามความเหมาะสม

แนวทางที่ 3 ด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาครูด้านการประเมินผลต่อเนื่อง ใช้เครื่องมือหลากหลายและเทคโนโลยี พร้อมติดตามผลและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แนวทางที่ 4 ด้านการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยี ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำฐานข้อมูล และสนับสนุนการนำไปใช้ในการเรียนการสอน

แนวทางที่ 5 การนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำนิเทศเชิงสร้างสรรค์ ใช้ Coaching และ Mentoring พร้อมส่งเสริมการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาครูต่อเนื่อง

แนวทางที่ 6 การวิจัยและพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ มีที่ปรึกษา ระบบพี่เลี้ยง และทรัพยากร เพื่อพัฒนาศักยภาพครู

แนวทางที่ 7 ด้านการประสานความร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายความร่วมมือกับชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง

แนวทางที่ 8 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาเครือข่ายระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันทรัพยากร โดยผู้บริหารสนับสนุน และติดตามเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาและนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 8 ด้าน แสดงว่าผู้บริหารมีความรู้และทักษะที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ และขับเคลื่อนงานวิชาการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทุกด้านและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมยุรี รินศรี (2563) และอาคม ยุพานิชย์และสุรางคนา มัณยานนท์ (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนขนาดเล็ก

ด้านการบริหารการเรียนการสอน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย และการใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของKhan (2014) และทัศนีย์ วงศ์ยืน (2565) รวมถึงงานวิจัยของปิยพันธ์ ศิริรักษ์ (2563) และปองคุณ พวงปัญญา และคณะ (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนขนาดเล็กสามารถจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับบริบทและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการประเมินที่มีคุณภาพและหลากหลาย ส่งเสริมการประเมินตามสภาพจริง และการติดตามผู้เรียนรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกมล ภูประเสริฐ (2553) รวมถึงงานวิจัยของมยุรี รินศรี (2563) ที่ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนขนาดเล็กสามารถประเมินผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิดและครอบคลุม

ด้านการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยี พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารส่งเสริมให้ครูพัฒนาสื่อที่มีคุณภาพและเหมาะสม พร้อมนำผลการนิเทศมา

ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกมล ภูประเสริฐ (2553) และ Wildy and Dimmock (1993) รวมถึงงานวิจัยของสุรรัตน์ โชติวิชาศิริกุล (2560) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาสื่อและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้

ด้านการนิเทศการสอน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการติดตาม ให้คำแนะนำ และนำผลไปพัฒนาการสอน พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิตาพร เทียงพร้อม (2565) และ Grissom, Loeb and Master (2023) รวมถึงงานวิจัยของปิยพันธ์ ศิริรักษ์ (2563) ที่ชี้ว่าการนิเทศเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

ด้านการวิจัยและพัฒนาบุคลากร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำวิจัยและนำผลไปพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมณฑิรา บุตโยธี (2568) และ Huang (2019) รวมถึงงานวิจัยของณิชา เทศารินทร์และสมชัย พุทธา (2568) ที่เน้นการพัฒนาครูผ่านการวิจัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ด้านการประสานความร่วมมือ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิตาพร เทียงพร้อม (2565) รวมถึงงานวิจัยของกันตวุฒิ การดี และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง (2563) ที่ชี้ว่าความร่วมมือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนางานวิชาการ

ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีการสร้างเครือข่ายอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทสนี วงศ์ยืน (2565) รวมถึงงานวิจัยของอดุลศักดิ์ สันสมบัติ (2567) ที่ชี้ว่าเครือข่ายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 โดยการสัมภาษณ์ประกอบด้วย 8 ด้าน จำนวน 8 แนวทาง อภิปรายผล ดังนี้

ด้านที่ 1 การบริหารหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก พร้อมพัฒนาระบบติดตามและ

ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู ซึ่งสอดคล้องกับแคทรียา นาคเนียม และนิพนธ์ วรรณเวช (2568) ที่เน้นการพัฒนาหลักสูตรตามบริบทชุมชน

ด้านที่ 2 การบริหารการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารควรพัฒนาระบบการสอนทดแทน มีการเตรียมสื่อและกิจกรรม พร้อมติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับปิยพันธ์ ศิริรักษ์ (2563) ที่เน้นการพัฒนากระบวนการสอนอย่างเป็นระบบ

ด้านที่ 3 การวัดและประเมินผล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้เครื่องมือที่หลากหลาย และเทคโนโลยี เพื่อสะท้อนศักยภาพผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับณัชชา เทศารินทร์ และสมชัย พุทธา (2568) ที่เน้นการพัฒนาระบบการประเมินและการใช้เทคโนโลยีควบคู่กับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู

ด้านที่ 4 การพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน จัดทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และสนับสนุนการประเมินพร้อมพัฒนาสื่ออย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสุรรัตน์ โชติวิชาศิริกุล (2560) ที่เน้นการพัฒนาและประเมินการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้

ด้านที่ 5 การนิเทศการสอน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาระบบการนิเทศที่เน้นการให้คำแนะนำเชิงสร้างสรรค์ ใช้หลักการ Coaching และ Mentoring เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแคทรียา นาคเนียม และนิพนธ์ วรรณเวช (2568) ที่เน้นการนิเทศอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก

ด้านที่ 6 การวิจัยและพัฒนาบุคลากร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง และนำผลไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน และสนับสนุนการพัฒนาตนเองของบุคลากรอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับปองคุณ พวงปัญญา และคณะ (2565) ที่เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านที่ 7 การประสานความร่วมมือ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการศึกษา รวมถึงการประเมินความพึงพอใจเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับปองคุณ พวงปัญญา และคณะ (2565) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาผู้เรียน

ด้านที่ 8 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันทรัพยากร พร้อมจัดกิจกรรม

ร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับชนิดา ปากหวาน (2565) ที่เน้นการใช้เครือข่ายความร่วมมือเป็นฐานในการพัฒนาการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงการนำไปใช้ 1. ด้านการบริหารหลักสูตรควรจัดทำคู่มือหลักสูตรที่ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก พร้อมติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร 2. ด้านการบริหารการเรียนการสอน ควรพัฒนาระบบสอนทดแทนอย่างเป็นรูปธรรม มอบหมายหน้าที่ชัดเจน เตรียมสื่อและกิจกรรมล่วงหน้า และติดตามประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ผู้เรียน 3. ด้านการวัดและประเมินผลควรจัดอบรมครูอย่างสม่ำเสมอ เน้นประเมินตามสภาพจริง ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีหลากหลาย ส่งเสริมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู และติดตามการนำไปใช้จริง 4. ด้านการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้เทคโนโลยี ควรสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา 5. ด้านการนิเทศการสอนพัฒนาเครื่องมือนิเทศทันสมัย ครอบคลุมทุกมิติ ใช้แนวทาง Coaching และ Mentoring เน้นคำแนะนำเชิงสร้างสรรค์ และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน 6. ด้านการวิจัยและพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนต่อเนื่อง สนับสนุนงบประมาณ เวลา และโอกาสพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพการสอน 7. ด้านการประสานความร่วมมือ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาจัดประชุมและประเมินความพึงพอใจเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงาน 8. ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ควรสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนใกล้เคียง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันทรัพยากร และจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1. ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 2. ควรศึกษาวิจัยติดตามผลการนำแนวทางการบริหารสถานศึกษาด้านวิชาการไปใช้ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2553). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: เมธิทิปส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการบริหารการศึกษาในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กันตวุฒิ การดี, และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(3), 179–189.
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จิตรารภณ์ สามไชย. (2561). แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เจริญพร คำจารย์. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชนิดา ปากหวาน. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฐิตาพร เทียงพร้อม. (2565). การบริหารงานด้านวิชาการศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานากลาง 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน*.
- ณัชชา เทศรินทร์, และสมชัย พุทธา. (2568). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *วารสารศิลปศาสตร์และการศึกษา*, 1(2).
- ทศนี วงศ์ยืน. (2565). *การบริหารงานวิชาการ*. จาก <https://mystou.wordpress.com/wp-content/uploads/2012/02/23503-4-k.pdf>

- ธัญดา ยงยศยิ่ง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สถาบันราชภัฏยะลา.
- นฤพงษ์ พิมพ์ทอง. (2566). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปองคุณ พวงปัญญา, สาโรจน์ เผ่าวงศ์สกุล และนิพนธ์ วรรณเวช. (2565). แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(40), 1–12.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2563). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มินเซอร์ ซัพพลาย.
- ปิยพันธ์ ศิริรักษ์, และคณะ. (2563). การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ*, 7(2).
- พชรพล คำสมาน, และคณะ. (2562). ศาสตร์พระราชานโยบายการจัดการศึกษาสู่ความสำเร็จในศตวรรษที่ 21. *วารสารสิทธิมนุษยชน*, 20(2), 15.
- มงคล จันทรสุนด์. (2559). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตการศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- มณฑิรา บุตโยธี. (2568). รูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามหลักสารณียธรรม 6. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 8(2), 25.
- มยุรี รินศรี. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. ใน *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง*. มหาวิทยาลัยพะเยา.

รัตติยา วงศ์หิรัญตระกูล, และชยุต วิจิตรสุนทร. (2558). แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนบ้านโป่งแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. ใน *การศึกษาค้นคว้าอิสระ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2562). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). นำศิลปโฆษณ.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2559). *วิธีแห่งการสร้างคุณค่าสู่องค์กรที่เป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: จีรวัฒน์เอ็กเพรส.

สมาน อัสวภูมิ. (2559). *การบริหารการศึกษสมัยใหม่: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ*. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซ็ทการพิมพ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. (2566). ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. เรียกใช้เมื่อ 13 มกราคม 2569 จาก <https://www.cri2.go.th>

สุนทร โคตรบรรเทา. (2561). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

สุริยา ฆ้องเสนาะ. (2558). *ปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก*. เรียกใช้เมื่อ 13 มกราคม 2569 จาก <https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/520928>

สุรรัตน์ โชติวิศาศิริกุล. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อาคม ยุพานิชย์, และสุรางคนา มัณยานนท์. (2565). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายเลย เขต 1. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 2(1), 137–150.

อร่าม วัฒนะ. (2561). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อุดมศักดิ์ สันสมบัติ. (2024). การศึกษาการบริหารงานโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. *วารสารวิจัยสังคมและปริทัศน์*, 47(1), 126.

เอื้ออังกูร ชำนาญ. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. ใน *สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

Bush, T. (2018). School leadership and management in England: The paradox of simultaneous centralisation and decentralisation. *Educational Management Administration & Leadership*, 46(1), 96–112.

Forest, J. J. F., & Kinser, K. (2020). *Higher education in the United States: An encyclopedia*. (2nd ed.). ABC-CLIO.

Fullan, M. (2018). *The principal: Three keys to maximizing impact*. Jossey-Bass.

Harris, A., Azorín, C., & Jones, M. (2021). Network leadership: A new educational imperative? *International Journal of Leadership in Education*, 26(5), 919–935.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2017). *Educational administration: Theory, research, and practice* (10th ed.). McGraw-Hill Education.